

Beszéli a fák nyelvét

Székelyföldről jött Érmihályfalvára a neves agrármérnök

Duka István neve nagyon sok mihályfalvi számára jól ismert, de így lehetnek vele más érmelléki települések lakói is. Hosszú éveken át irányította a helyi állami gazdaság érkörtvélyesi gyümölcsfarmját, kiváló minőségű almát termeszte. Később a nagy szakmai elismerésnek örvendő szakember az állami gazdaság igazgatói tisztségét is betöltötte.

Tavaly év végén egy mihályfalvi rendezvényen elismerésben részesítették azokat a helybelieket, akik sokat tettek az érmelléki kisvárosért. Duka István is kapott elismerést. Nemrégiben mihályfalvi otthonában beszélgettünk az agrármérnökkel. Elmondta, hogy 1943. szeptember 24-én született Csíkszeredában, s családja rövidesen a második világháború csatái elől Csíkszentlélekre menekült, ahová az édesanyja való volt. „Ott voltak a családi síremlékek, ezeket édesapám tette rendbe és ápolta, s szerette volna nekünk megmutatni.”

– Mondta, hogy édesapja Margittán született. Hogy került a Székelyföldre?

– Édesapám, Duka János 1907. január 2-án született Margittán, középiskoláit Nagyváradon végezte, majd a csíkszeredai taní-

Hosszan elbeszélgettünk, sok minden szóba került

Duka István nyugalmazott agrármérnök

tóképzőben szerzett diplomát 1925-ben. Ez azért is történt így, mert Nagyváradon megszüntették a tanítóképzőt még Trianon előtt, s az ott tanuló diákok egy része, a római katolikusok Csíkszeredában, a reformátusok pedig Székelyudvarhelyen folytatták tanulmányukat. Ott járt édesanyám is tanítóképzőbe, és ott ismerkedtek meg. Abban az időben nem tanítónak hívták őket, hanem népnevelőnek. Szüleim Gyergyóújfaluban kezdték pedagógusi pályafutásukat, majd Csíkmindszenten folytatták, illetve Csíkszögödön, ez Szeredának az egyik negyede. Később édesapám Csíkszeredában körzeti iskolafelügyelő, majd 1945 után tanfelügyelő lett. Édesapám életművének kiemelkedő része a néprajzi gyűjtőmunka volt. Tanfelügyelőként a falvakat járva közel került az ott élő emberekhez, megismerte hagyományaikat, népköltészetüket, és megörökítette azokat a szellemi értékeket. Szerette a székely nép gondolkodásmódját, beszédstílusát, megfigyelte a közösségek életét, feljegyez-

(folytatás a következő oldalon)

Beszéli a fák nyelvét

(folytatás az előző oldalról)

te jellegzetes szólásaikat, értékelte a rendkívül sajtóságot, „csavaros székely észjárást”. Szépirodalmi munkásságát ifjúsági íróként kezdte, első novelláját 1936-ban adták ki. Írásait a *Vasárnapi Harangszó* és a *Csíki Néplap* közölte, tanulmányai különböző közlönyökben jelentek meg.

– Egy pedagóguscsalád sarjaként hogyan lett önből agrármérnök? Nem valószínű, hogy népszerű mesterségnek számított ez a Székelyföldön.

– Édesapám semmi szín alatt sem akart belőlem agronómust nevelni; már amikor egyetemista voltam Kolozsváron, többször is felhívott telefonon, hogy hagyjam a hülyeségemet, és menjek át egy másik egyetemre, legyek természetrajz szakos – máskülönben egy nővérem az volt. De bennem nagy volt az ambíció, hogy igen, én ezt a mesterséget választottam. Történt mindez azért is, mert a szüleim mellett, hogy tanítottak, földműveléssel is foglalkoztak, az egyik nagyanyám paraszti származású volt, földje volt. De ott Székelyföldön csak a mezőgazdaságból nem lehetett megélni, ki kellett tanulni mellé egy mesterséget is. Köztudott volt abban az időben, hogy a Székelyföldről sokan – nők, férfiak – Bukarest-

ben dolgoztak. Azt kevesebben tudják, hogy hétvégeken az ember, ha kiment a Cismigiu parkba, ott inkább csak magyar beszédet lehetett hallani. Ennek én sokszor lehettem tanúja, mivel jéghokiztam, és sokat tartózkodtunk a csapattal Bukarestben. Mondogatták is, hogy Budapest után a legnagyobb magyar város Bukarest.

– Mikor végezte el az egyetemet, hogyan került Érmihályfalvára?

– 1964-ben végeztem, és az utolsó évi gyakorlati időmet már a mihályfalvi állami gazdaságban töltöttem. Mielőtt befejeztem volna a gyakorlatot, Szabó Imre akkori igazgató behívott az irodájába, és azt kérdezte, hogy ide akarok-e jönni, ha végzek. Elég sok vitám volt vele addig, főleg a tudományos dolgokban; ha nem volt igaza, nem hagytam rá. Ennek ellenére azt mondta, írjak egy kérvényt, válaszszam Crişana tartományt, s jelezzem, hogy szeretnék az érmihályfalvi állami gazdaságban dolgozni. A kérvényemet a titkárnő legépelte, ő pedig aláírta: igen, fogad engem. Szóban kifejtette, hogy a vállalatnál végzett munkámmal meg van elégedve. Érdekességként említtem, hogy az egyetemen nem volt kiírva hely az érmihályfalvi állami gazdaságban, de mivel nekem megvolt az igazgató által aláírt kérvényem, oda helyeztek ki. Kezdetben a Nichita György mérnök által vezetett farmon dolgoztam, én helyettesítettem, mert ő akkor már beteges volt.

– Mikor került az érkörtvélyesi részlegre?

– 1966-ban üzent az akkori igazgató, Szabó Imre, hogy jelenjek meg nála. Közölte, hogy át kell vennem az érkörtvélyesi farmot. Akkor még nem volt beültetve almafákkal, ez már az én időmben történt. A későbbi almás mintegy 130 hektárt tett ki, maga a farm mintegy 170 hektáros. Nagyon komoly és nehéz munka volt egy ekkora terület beültetése gyümölcsfákkal. Nagy munka volt a hatalmas terület bekerítése is. Különleges volt a homokos dombon fekvő almásban, hogy öntöttük a fákat, mély kutat fúrattunk.

Annak idején pedagógusként, a diákok tanévkezdés előtti kötelező gyakorlatain, a „praktikákon”, magam is éveken át részt vettem az almaszedésben. Tudom, hogy sok gyümölcs termett a körtvélyesi farmon, s abban az időben nagyon ügyeltek arra, hogy az almákat egyenként tegyék a kosarakba. Duka István

Büszkén mutatja udvarát és kertjét

A tapasztalt szakember a szőlészetben is a jó minőségre törekszik

mindig oktatta a gyerekeket, hogy a gyümölcsnek csak akkor lesz hónapok múlva is értéke, ha nem ütődik meg – ha megnyomódik, akkor megromlik. Az alma nagy része exportra ment, és jó jövedelmet termelt a vállalatnak.

– Ennyi almát nem is tudtunk volna a hazai piacokon értékesíteni – jegyzi meg beszélgetőtársam.

Egy hűtőházat is kialakítottak, így egész évben kiváló minőségben teheték pénzzé a termést.

Duka István még a rendszerváltás előtt az érmihályfalvi vállalat élére került – miután Szabó Imre az állami gazdaság vezérigazgatója lett. Amikor az igazgatói tisztséget elfogadta, az volt a kikötése, hogy bármikor visszamehessen a körtvélyesi farmra.

– Volt egyszer egy kemény szóváltásom az igazgatóval – emlékszik vissza az agrármérnök. – Azt mondta nekem, hogy „nem tartom itt magukat csak úgy, hogy legyenek”. Erre én azt feleltem: nem maga tart el minket, hiszen a mihályfalvi állami gazdaságnak 29 farmja van, ezeknek egy része állandóan veszteséges, az általam vezetett farm tartja el az egész vállalatot!

– Az 1991-es földtörvény megjelenése után mi történt a farmmal? Az egykori tulajdonosok visszaigényelték-e a homokdűnékből álló területeket? Igaz, amikor ezeket beültették gyümölcsfával, a dombokat is elsimították.

– Én abban az időben nagyon ellene voltam, hogy a jól működő állami gazdaságot szétszedjék, az volt a véleményem, hogy akiké volt a föld, azok kapjanak kártérítést, fizess-

sünk a tulajdonjogaikért, de ne számoljuk fel a farmokat, és ezt nemcsak az általam vezetett gyümölcsösre értettem. Nem lett volna szabad szétverni ezeket a farmokat. Úgy vélem, hogy a modern mezőgazdaságban csak nagy parcellákon, teljes gépesítéssel lehet eredményesen dolgozni, a lovakkal, tehenekkel vagy a kézzel megmunkálás nem lehet eredményes. Ugyanazt a hibát követték el, mint amit a szocializmusban, hogy minden, ami régi, az nem jó. Próbáltam meggyőzni a jogos tulajdonosokat – tagja voltam a föld visszaszolgáltatásával foglalkozó bizottságnak –, hogy hagyják meg épen a farmot, hiszen a jövedelem, ami onnan majd származik, a tulajdonosok között lesz szétosztva. Nem lett sikerem, a körtvélyesi almást felszámolták, a tulajdonosok visszakapták területeiket.

– Tudom, hogy ön ma is nagyon aktív. Mióta nyugalomba vonult, mivel foglalkozik?

– 1999-ben lettem nyugdíjas, de nem ülök a babérjaimon, ezt bizonyítja a mintakertem, gyümölcsösömmel, szőlősszel, de a virágoskertem is csodálatosan szép. No meg én voltam az, aki itt nálunk a Nyíló Akác Napok alkalmával beindította a borversenyt, s annak minden évben nagy sikere volt. Mindig arra kérem a gazdákat, hogy csak oltás szőlőt ültessenek, és felejtsek el, hogy magántermő is létezik. Ez utóbbi nagyon káros az egészségre. Sokan fordultak hozzám tanácsért, egy időben szerveztem is végeztem tanácsadást, ma már kevesebben érdeklődnek. Ha csütörtökönként kimegyek az innen néhány méterre levő picra, minden ötödik ember megállít, valamit kérdez, valamilyen tanácsot kér tőlem. Ennek köszönhetően tanultam meg a virágkertészetet, ugyanis minden második kérdés virágra vonatkozott, s alaposan utána kellett nézmem, hogy elfogadható tanácsot adjak ebben a témában is. Sok kérdést kapok a metszéssel kapcsolatosan, hogy miért kell már októberben elkezdni. Mindenkinek ajánlom, hogy amikor egy gyümölcsfát metszeni akar, akkor álljon szembe a fával, még ne metsszen, csak kattogtassa az ollót, beszéljen a fával, és hallgassa meg, mit mond. Ha a fa nem mond az illetőnek semmit, akkor az ne fogjon hozzá a metszéshez.

Beszélgetésünk után alkalmam volt megtekinteni a gyönyörűen karbantartott, virágokkal szépen díszített udvarát, a gyümölcsöskertjét, a szőlőst. Mintagazdaság, amit a kiváló agrárszakember a háza körül kialakított.

Dérer Ferenc